

PRESENTATIE 'WATER IN BEELD 2000'

Voorzitter CIW neemt kritisch afscheid

Dr.ir. J. Ijff heeft op 7 september met een toespraak vol kritiek en bezorgdheid afscheid genomen van de Commissie Integraal Waterbeheer. Hij droeg het voorzitterschap over aan prins Willem-Alexander. Ijff was niet zo optimistisch over de realisatie van reeds genomen besluiten die direct met het waterbeheer te maken hebben. Vooral de waterkwaliteit, de aanpak van de verdroging en de sanering van verontreinigde bagger baart hem zorgen. Hij bekritiseerde met name de gebrekkige samenwerking in de Nederlandse waterwereld. De integratie van water in de ruimtelijke ordening van Nederland verloopt volgens de inmiddels ex-CIW-voorzitter veel te moeizaam.

De voortgangsrapportage 'Water in Beeld', die tijdens het CIW-symposium in de Ridderzaal gepresenteerd werd, geeft een overzicht van de vorderingen in het Nederlandse waterbeheer tussen mei 1999 en mei van dit jaar. Op de vraag of in het afgelopen jaar daadwerkelijk verdere vooruitgang is geboekt, moest Ijff in zijn afscheidsrede zowel ja als nee antwoorden. "Ja, wat betreft onze ijver om de nieuwe inzichten en doelstellingen op het gebied van integraal

waterbeheer, zoals verwoord in de vierde Nota waterhuishouding, om te zetten in concreet beleid. Nee, wat betreft de realisatie van bestaand beleid". Hij refereerde aan enkele passages uit 'Water in Beeld': Landbouwemissies veroorzaken nog steeds te hoge concentraties bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater. Het aantal locaties waar het maximaal toelaatbare risico wordt overschreden, is sinds 1992 niet veranderd. en De verdrogingsdoelstelling voor dit jaar wordt niet gehaald. In plaats

van 25 procent reductie is drie procent reductie gerealiseerd. Wel is in 30 procent van het verdroogd areaal een gedeeltelijk herstel bereikt, terwijl in 53 procent van het areaal gewerkt wordt aan herstelprojecten. Verwacht wordt dat de doelstelling van 40 procent reductie in 2010 wel kan worden gehaald.

Volgens Ijff blijkt hieruit dat de praktijk bijzonder weerbarstig is. "Vooral de bestuurders zullen de schouders eronder moeten zetten om die einddoelstelling te halen. Verdere vertraging door gebrekkige samenwerking kunnen we ons niet permitteren".

Samenvatting rapport

In de 21e eeuw zal het waterbeheer anders zijn dan voorheen. In de afgelopen jaren zijn onderzoeken en procedures in gang gezet die al direct dit jaar bestuurlijke en beheersmatige consequenties hebben. Zo zullen de Europese Kaderrichtlijn Water, het advies van de Commissie Waterbeheer 21e eeuw en de bevindingen van de Commissie Onderzoek Financiering Waterbeheer (commissie Togtema) een nieuw stempel op het waterbeheer gaan drukken. Op de achtergrond speelt een veranderende maatschappelijke/politieke houding ten opzichte van waarden van water.

Relatie water-ruimte

De gewoonte om watersystemen als vanzelfsprekend aan te passen aan de behoeften van tal van maatschappelijke gebruiksfuncties, is in de voorbereidende stukken voor de vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, die eind dit jaar verschijnt, verlaten. Voor het toekomstig waterbeheer moet ruimte gereserveerd worden. Daar is vrijwel iedereen in de waterwereld het over eens. Het ministerie van Verkeer en Water-

staat heeft de ruimtelijke wensen geformuleerd in het vorig jaar verschenen rapport 'Ruimte voor veerkrachtig water'. Op regionaal niveau wordt de zogeheten waterkanskaart gezien als praktisch instrument dat in de toekomst algemeen ingang zal vinden. Het Interprovinciaal Overleg bracht vorig jaar een landelijke Kanskaart voor waterberging uit.

Veiligheid

De gevolgen van de verwachte klimaatverandering vragen om een fundamentele bezinning op het toekomstige waterbeheer van het Natte Hart.

Om de bescherming van de kustzone tegen overstromingen te kunnen behouden, pleiten verschillende ministeries voor het binnendijks reserveren van ruimte ter hoogte van de kwetsbare gebieden (duinen en smalle kuststroken). Het zogeheten dynamisch handhaven van de kustlijn blijft de basis vormen van het kustbeleid. Van de dijken langs de grote rivieren zal eind dit jaar 84 procent werkelijk veilig zijn. In totaal 23 projecten lopen vertraging op. Het vereiste veiligheidsniveau zal op die plaatsen niet voor 2001 gehaald worden.

Verdroging

De doelstelling voor de verdrogingsbestrijding, reductie van het areaal verdroogd natuurgebied met 25 procent dit jaar ten opzichte van 1985, wordt niet gehaald. Slechts drie procent is gehaald. Wel is in ongeveer eenderde van het verdroogd areaal al een gedeeltelijk herstel bereikt. Op grond van de huidige plannen zou de doelstelling voor 2010, reductie met 40 procent, wel kunnen worden bereikt.

Waterkwaliteit

De kwaliteit van het oppervlaktewater laat nog steeds te wensen over. In het water zitten vooral te veel eutrofiërende stoffen. De concentraties fosfaat en stikstof liggen nog boven het maximaal toelaatbare risico (MTR), een doel dat voor dit jaar stond gepland. Van de zware metalen blijven zink en koper de grootste probleemstoffen. De gehalten overschrijden in bijna ieder watersysteem het MTR, met uitzondering van de kust. In de grote rivieren overschrijden ook cadmium en nikkel het MTR. In de regionale wateren geldt dit voor nikkel. In ruim de helft van alle onderzochte wateren worden de MTR's voor bestrijdings-

Geen rozengeur en maneschijn

“Niet alles is dus rozengeur en maneschijn bij de realisatie van het beleid. Wat opvalt is dat de knelpunten in belangrijke mate te maken hebben met interbestuurlijke samenwerking en met de integratie van waterbeleid en ruimtelijk beleid. Gezien de positieve voorbeelden die ook zijn aan te wijzen, moet het toch mogelijk zijn dat de twaalf gedeputeerden en enkele honderden wethouders en waterschapsbestuurders wat vaker elkaar in de ogen kijken en zaken doen, in plaats van alles eindeloos in projectgroepen te stallen en de zaken vooruit te schuiven”, aldus IJff tijdens het CIW-symposium.

Diepdelversrapport

De ex-CIW-voorzitter heeft nog hoop. “Er is wel degelijk al veel bereikt op het gebied van het waterbeheer in Nederland. Het grote probleem is dat effectuering van wat nog moet gebeuren steeds moeizamer gaat en meer inspanning verdient. Die inspanning mag wat mij betreft, ten koste gaan van alle aandacht die besteed wordt aan allerlei bestuurlijke modellen en reorganisatieactiviteiten. Wanneer dat laatste toch moet gebeuren, dan beveel ik aan het Diepdelversrapport uit 1974 nog eens ter hand te nemen. Het kan beschouwd worden als het fundament van het moderne waterschaps-

middelen overschreden. Deze situatie is gelijk aan die van 1992. De grootste problemen doen zich voor in de regionale wateren. Het MTR van PCB's en diverse PAK's in het zwevend stof wordt bijna overal overschreden.

Bovendien komen er nieuwe stoffen bij die de waterkwaliteit bedreigen. Uit voorlopig onderzoek blijkt dat in het watermilieu verschillende hormoonverstorende stoffen voorkomen, waarvoor nog geen maximale risiconiveaus beschikbaar zijn. Onderzoek naar deze stoffen is vorig jaar begonnen (zie ook H₂O nr. 1 van dit jaar).

Met de sectorgerichte aanpak van de diffuse bronnen is wat vooruitgang geboekt. Een belangrijke stap was het van kracht worden per 1 maart j.l. van het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij. De aanpak van de riooloverstorten en directe lozingen in het buitengebied verloopt niet volgens wens. Voor 1 januari van dit jaar hadden alle gemeenten een plan van aanpak moeten opstellen voor het saneren van de directe lozingen van huishoudelijk afvalwater. De meeste gemeenten hebben deze datum niet gehaald.

Belangrijke conclusies

- Technisch gezien kan ruimte worden gevonden voor het afvoeren van de hoogwaters op de lange termijn. Het vormen van een bestuurlijk draagvlak zal de nodige inspanning vergen.
- De doelstelling uit het Deltaplan Grote Rivieren om dit jaar over veilige dijken te beschikken, wordt niet geheel gehaald: eind dit jaar zal 84 procent van de dijken daadwerkelijk veilig zijn; voor de resterende 16 procent worden noodmaatregelen getroffen. Volgend jaar zullen die dijkvakken wel aan de nieuwe veiligheidsnormen voldoen.
- In het hele land worden projecten opgestart om de natuurlijkheid van de watersystemen terug te brengen.
- De doelstelling om dit jaar 4000 hectare aan uiterwaarden te hebben verworven, wordt gehaald. De inrichting van deze gebieden loopt wel achter.
- Het is nog onduidelijk of alle provincies en waterschappen er in zullen slagen voor 2002 een gebiedsdekkend 'gewenst grond- en oppervlaktewaterregime' vast te stellen (zie ook Platform achterin dit blad).
- Met het huidige niveau van emissies van meststoffen zal niet aan de EU-nitraatrichtlijn worden voldaan. Dit heeft negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.

model”. (In dit rapport wordt voorgesteld een stelsel van hoofdwaterschappen te creëren met daaraan ondergeschikte inliggende waterschappen, red.). “De regering durfde dat toen niet aan, maar gezien de discussies van dit moment in het veld klinkt het akelig modern”, aldus IJff.

Staatssecretaris De Vries van Verkeer en Waterstaat onderschreef het standpunt van IJff dat de relatie tussen water en ruimte de komende tijd de nodige aandacht en inspanning verdient. “Water als ordenend principe moet geen beleidsintentie blijven, maar worden omgezet in concreet politiek kiezen

en handelen. Als waterbeheerder zullen wij onze ruimteclaim hard moeten maken”. Ze was wel optimistischer over de oplossing van de baggerproblematiek. IJff noemde de sanering van vervuilde waterbodems een zeer moeizame aangelegenheid die meer bestuurlijke inspanning vraagt. De Vries verwees naar de uitvoering van het Tienjarensценario Waterbodems, waarmee vorig jaar een begin gemaakt is, de vorderingen op het gebied van verwerking van verontreinigde bagger en de onlangs ingestelde subsidieregeling voor gemeenten en waterschappen om baggerplannen op te stellen.

